

1. Basım

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ 1

Editör: Doç. Dr. Uğur Gürgân

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ 1

Editör: Doç. Dr. Uğur Gürgân

Yayın No. : 2298
Psikoloji No. : 125
ISBN : 978-605-7846-07-5
Basım Sayısı : 1. Basım, Nisan 2019

© Copyright 2019, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340
Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Redaksiyon : Naim Dilek -naim@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Emel Yıldız -emel@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Atalay Matbaacılık / Sertifika No.: 15689-
Büyük Sanayi 1 Cad. Elif Sok. No.:7/236-237 İskitler / ANKARA

Kütüphane Bilgi Kartı

Gürgân, Uğur.

Gelişim Psikolojisi 1 / Editör: Doç. Dr. Uğur Gürgân

1. Basım. XIV + 250 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-605-7846-07-5

1. Gelişim Psikolojisi 2. Gelişim Kuramları 3. Ergenlik

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - Faks: 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - www.atlaskitap.com - Bilgi: esatis@nobelkitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Ana Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, Başarı Dağıtım, D&R mağazaları, Dost Dağıtım, Güneş Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Prefix, Remzi Kitabevleri, TveK Mağazaları

YAZARLAR

BÖLÜM 1: GELİŞİM PSİKOLOJİSİNE GİRİŞ

Prof. Dr. Mücahit Kağan

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

BÖLÜM 2: GELİŞİMLE İLGİLİ KURAMLARA GENEL BAKIŞ

Doç. Dr. E. Nihal Lindberg

Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Gültekin Ahçı

KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü

BÖLÜM 3: GELİŞİM PSİKOLOJİSİ ARAŞTIRMA YÖNTEM VE HEDEFLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Recep Serkan Arık

Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

BÖLÜM 4: DOĞUM ÖNCESİ VE BEBEKLİK DÖNEMİNDE GELİŞİM

Dr. Öğr. Üyesi Hülya Ercan

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

BÖLÜM 5: ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE GELİŞİM

Dr. Öğr. Üyesi Müge Şen

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Temel Eğitim Bölümü

BÖLÜM 6: ORTA ÇOCUKLUKTA GELİŞİM

Prof. Dr. Ali Eryılmaz

Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

BÖLÜM 7: ERİNLİK VE ERGENLİK DÖNEMİNDE GELİŞİM

Doç. Dr. Neslihan Karaman

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Dr. Derya Atalan Ergin

MEB

Bu kitabı
en kıymetli varlıklarımız olan
çocuklara ve **içimizdeki çocuğa**
ithaf ediyoruz.

ÖN SÖZ

İnsanoğlunun yaşam sürecini bir defa daha son gelişmeler ışığında gözden geçirdiğimiz bu kitabımızda ana babamızın birbirine aşkı ile başlayan sürecin önemli bir dönüm noktası olan ergenlik dönemine kadar mümkün olduğunca detaylı incelemeye çalıştık.

Bu kitap, öğretmen adaylarının mesleki gelişim süreciyle ilgili bilgi dağarcığını artırmaya yönelik hazırlanmıştır. Özellikle Gelişim Psikolojisi-1 ve Gelişim Psikolojisi-2 derslerinin içeriğine uygun olması için, üniversitelerimizin ders içerikleri incelenmiştir. Daha önce ustalarımızın en güzel bir şekilde bize aktardığı bilgilere, son kaynaklar da taranarak yenileri eklenerek yeni bir ders kitabı yazabilmek için özen ve gayret gösterilmiştir.

Kitabımız ile ilgili sizlerin yapıcı eleştirileri bizi daha da geliştirecektir. Bu vesileyle tüm öğretmenlerimizin ve insana değer veren öğretmen adaylarımızın, bu vatanın evlatlarının hayatlarında küçük dokunuşlar yaparak onların hayatlarında çok anlamlı değişiklikler yapması dileğiyle...

22 Şubat 2019, Balıkesir

Editör

Doç. Dr. Uğur Gürgân

Balıkesir Üniversitesi

Necatibey Eğitim Fakültesi

İÇİNDEKİLER

YAZARLAR	iii
ÖN SÖZ	vii
BÖLÜM 1: GELİŞİM PSİKOLOJİSİNE GİRİŞ	1
YAŞAM BOYU GELİŞİM VE GELİŞİMİN DOĞASI.....	1
Yaşam Boyu Bakış Açısı ve Özellikleri.....	1
Gelişim Psikolojisi Bakış Açısından Yaşam ve Eğitim	2
Yaşam Boyu Eğitim	5
ÇOCUK PSİKOLOJİSİNİN TARİHÇESİ	6
Çocuk Ruh Sağlığı.....	6
Batılı Yaklaşımlar	6
Batılı Olmayan Yaklaşımlar	7
Batılı Düşünür ve Eğitimcilerin Çocuk Psikolojisi Konusundaki Görüşleri	9
Türk-İslam Düşünür ve Eğitimcilerin Çocuk Psikolojisi Konusundaki Görüşleri	10
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	10
Erken Çocukluk Eğitiminin Türkiye’de Tarihsel Gelişimi	10
GELİŞİMİN DOĞASI	11
Gelişimle İlgili Temel Kavramlar	11
GELİŞİMİN İLKELERİ	13
GELİŞİM DÖNEMLERİ	15
KAYNAKLAR	18
BÖLÜM 2: GELİŞİMLE İLGİLİ KURAMLARA GENEL BAKIŞ	21
KİŞİLİK GELİŞİMİ KURAMLARI	22
Sigmund Freud (1856-1939) ve Psikoseksüel Gelişim Kuramı	22
Yaşamı.....	22
Gelişim Nedir?.....	22
Gelişim Nasıl Olur?.....	24
Abraham Maslow (1908-1970) ve Kendini Gerçekleştirme Kuramı	26
Yaşamı.....	26

Gelişim Nedir?.....	26
Gelişim Nasıl Olur?.....	27
Etolojik Kuram.....	27
Gelişim Nedir?.....	27
Gelişim Nasıl Olur?.....	28
BİLİŞSEL (ZİHİNSEL) GELİŞİM KURAMLARI.....	29
Jean Piaget (1896-1980) ve Bilişsel Gelişim Kuramı.....	29
Yaşamı.....	29
Gelişim Nedir?.....	29
Gelişim Nasıl Olur?.....	31
Yeni Piagetçiler.....	32
Case'in (1944-2000) Kuramı.....	33
Kurt Fischer (1943 -) ve Beceri Kuramı.....	34
J. Bruner (1915-2016) ve Bilişsel Gelişim Kuramı.....	35
Yaşamı.....	35
İnsan Gelişimi Nedir?.....	35
Gelişim Nasıl Olur?.....	36
L.S. Vygotsky (1896-1933) ve Sosyo-Kültürel Gelişim Kuramı.....	36
Yaşamı.....	36
İnsan Gelişimi Nedir?.....	37
Gelişim Nasıl Olur?.....	38
Yakınsak Gelişim Alanı.....	38
İnsan Gelişimi Nedir?.....	41
DİL GELİŞİMİ KURAMLARI.....	42
Öğrenme Yaklaşımları.....	42
Gelişim Nasıl Olur?.....	42
Noam Chomsky (1928-) ve Doğuştancı Yaklaşımı.....	43
Yaşamı.....	43
Dil Gelişiminde Davranışçı Açıklamalara Tepki.....	43
Gelişim Nedir?.....	44
Piaget'nin Dil Gelişimine İlişkin Görüşleri.....	44
Yaşamı.....	44
Gelişim Nedir?.....	44
Gelişim Nasıl Olur?.....	45
L.S. Vygotsky ve Dil Gelişimi ile İlgili Görüşleri.....	45
Gelişim Nedir?.....	45
Gelişim Nasıl Olur?.....	46
SOSYAL GELİŞİM KURAMI.....	46
Erik Erikson (1902-1994) ve Psikososyal Gelişim Kuramı.....	46
Yaşamı.....	46
Gelişim Nedir?.....	47
Gelişim Nasıl Olur?.....	47

EKOLOJİK YAKLAŞIM	49
Urie Bronfenbrenner (1917- 2005) ve Ekolojik Sistemler Yaklaşımı.....	49
Yaşamı.....	49
Gelişim Nedir?.....	49
Gelişim Nasıl Olur?.....	51
AHLAK GELİŞİMİ KURAMLARI	51
Piaget ve Ahlak Gelişim Kuramı.....	52
Yaşamı.....	52
Gelişim Nedir?.....	52
Gelişim Nasıl Olur?.....	52
Lawrance Kohlberg (1927-1987) ve Ahlak Gelişim Kuramı	53
Yaşamı.....	53
Gelişim Nedir?.....	53
Gelişim Nasıl Olur?.....	54
AHLAK GELİŞİMİNDE YENİ GÖRÜŞLER	55
Carol Gilligan: Bakım Ahlakı ve Ahlakı Adalet Modelleri.....	55
Eliott Turiel: Toplumsal Alan Kuramı.....	55
CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİ KURAMLARI.....	56
John Money ve Anke Ehrhardt'ın Biyososyal Kuramı.....	57
Yaşamları.....	57
İnsan Gelişimi Nedir?	57
Gelişim Nasıl Olur?.....	57
Sigmund Freud ve Psikanalitik Kuram	58
İnsan Gelişimi Nedir?	58
Gelişim Nasıl Olur?.....	58
Albert Bandura (1925-) ve Sosyal Öğrenme Kuramı.....	59
Yaşamı.....	59
İnsan Gelişimi Nedir?	59
Gelişim Nasıl Olur?.....	59
BİLİŞSEL KURAMLAR	60
Kohlberg'in Bilişsel Gelişim Yaklaşımı	60
Sandra Bem'in Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	61
OYUN GELİŞİMİ KURAMLARI.....	61
Psikanalitik Oyun Kuramı	62
Gelişim Nedir?.....	62
Amacı/İşlevi Nedir?	63
Piaget ve Bilişsel Gelişimci Kuram.....	63
Gelişim Nedir?.....	64
Gelişim Nasıl Olur?.....	64
Vygotsky ve Bağlamsal Bilişselci Kuram	65
Gelişim Nedir?.....	65
Gelişim Nasıl Olur?.....	65
EK KAYNAK VE OKUMA ÖNERİLERİ	66
KAYNAKLAR	66

BÖLÜM 3: GELİŞİM PSİKOLOJİSİ ARAŞTIRMA YÖNTEM VE HEDEFLERİ	71
BİLGİ.....	71
Bilginin Kaynağı.....	72
BİLİMİN AMACI.....	73
BİLİMSEL YÖNTEM.....	74
ARAŞTIRMANIN ZAMAN UZAMI	79
ARAŞTIRMA ETİĞİ	81
KAYNAKLAR	86
BÖLÜM 4: DOĞUM ÖNCESİ VE BEBEKLİK DÖNEMİNDE GELİŞİM	89
DOĞUM ÖNCESİ GELİŞİM	89
Döllenme Süreci.....	89
Doğum Öncesi Gelişimin Aşamaları.....	93
Doğum Öncesi Dönemde Beyin Gelişimi	98
Doğum Öncesi Gelişimi Etkileyebilecek Olası Riskler	99
Genetik ve Kromozomal Bozukluklar	99
Teratojenler	103
Doğum Öncesi Tanı Teknikleri.....	108
DOĞUM.....	108
Doğum Süreci.....	109
Sezaryenle Doğum	109
Doğum Sırasında Gelişimi Etkileyebilecek Olası Riskler	109
Yenidoğan Bebeğin Değerlendirilmesi	110
Düşük Doğum Ağırlığı ve Erken Doğum	111
BEBEKLİK DÖNEMİNDE GELİŞİM.....	111
Fiziksel Gelişim	112
Motor Gelişim	115
Algısal Gelişim	118
Bilişsel Gelişim.....	122
Dil Gelişimi.....	125
Sosyal ve Duygusal Gelişim.....	127
Bebeklerde Sağlık ve Hastalık	132
KAYNAKLAR	134
BÖLÜM 5: ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE GELİŞİM	141
ERKEN ÇOCUKLUK GELİŞİMİNE GENEL BAKIŞ.....	141
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE MOTOR (HAREKET) GELİŞİM	142
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE BİLİŞSEL GELİŞİM.....	146
Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramının İşlem Öncesi Evresi	146
Vygotsky'nin Sosyokültürel Kuramı.....	148

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ	149
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİM	153
Oyun Gelişimi.....	156
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE KİŞİLİK GELİŞİMİ.....	158
Anal Evre	159
Fallik Evre.....	160
Bağımsızlığa Karşı Kuşku ve Utanç (Yaklaşık 2-3 Yaş)	161
Girişkenliğe Karşı Suçluluk (3-6 Yaş).....	162
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE AHLAK GELİŞİMİ	162
Piaget'nin Ahlak Gelişim Kuramı.....	163
Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramı.....	164
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ ÇOCUĞUNUN GEREKSİNİMLERİ	166
KAYNAKLAR	167
BÖLÜM 6: ORTA ÇOCUKLUKTA GELİŞİM.....	171
ORTA ÇOCUKLUĞUN TANIMLANMASI	171
Orta Çocuklukta Gelişim Görevleri	172
ORTA ÇOCUKLUKTA GELİŞİM ALANLARI	173
Orta Çocuklukta Fiziksel ve Devinimsel Gelişim	173
Orta Çocuklukta Sağlık.....	175
Orta Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi	175
Orta Çocuklukta Bilişsel Gelişim	175
Orta Çocuklukta Dil Gelişimi	177
Orta Çocuklukta Psiko-Sosyal Gelişim	178
AİLELERLE İLİŞKİLER.....	180
Orta Çocuklukta Aile ile İlişkilerin Genel Görünümü.....	180
Çocuğun Toplumsallaşmasında Ailenin Önemi.....	181
Ana Baba Tutumları ve Aile İlişkileri.....	181
Çocukları Disipline Etmede Ceza Kullanımı ve Ana Baba ile Çocuk ilişkileri	182
Orta Çocuklukta Oyun	183
Orta Çocuklukta Akranlarla İlişkiler.....	184
Orta Çocuklukta Akranlarla İlişkilerin Doğası.....	184
Akran Kabulü, Reddi ve Statüleri	185
Orta Çocuklukta Okul	187
Orta Çocukluk Döneminde Yaşanan Belirgin Sorunlar	187
Öğrenme Güçlüğü	187
Dil Gelişimi ile İlgili Sorunlar	189
Çocuk İstismarı	189
Saldırganlık.....	190
KAYNAKLAR	191

BÖLÜM 7: ERİNLİK VE ERGENLİK DÖNEMİNDE GELİŞİM	199
ERİNLİK VE ERGENLİK DÖNEMİNİN DOĞASI	199
ERGENLİKTE FİZİKSEL GELİŞİM	201
ERGENLİKTE CİNSEL GELİŞİM	205
ERGENLİKTE BİLİŞSEL GELİŞİM	207
Ergenlik Dönemi Bilişsel Gelişim Özellikleri ile İlgili Piaget'nin Kuramı	
Ötesindeki Açıklamalar	209
Piaget ve Sonrası	213
Bilgi İşleme Kuramı	214
ERGENLİKTE AHLAK GELİŞİMİ	215
Piaget'de Ahlaki Gelişim	215
KOHLBERG'İN BİLİŞSEL-GELİŞİMSEL AHLAK GELİŞİMİ KURAMI	216
CAROL GİLLİGAN'DA AHLAKİ GELİŞİM	216
Elliot Turiel - Sosyal Alan Kuramı	217
PSİKOSOSYAL GELİŞİM: KİMLİK VE KİŞİLİK GELİŞİMİ	218
Kimlik Gelişimi	218
Marcia'ya Göre Kimlik Gelişimi	219
Berzonsky'ye Göre Kimlik Gelişimi	220
Watterman'a Göre Kimlik Gelişimi	221
Özerklik Gelişimi	223
Ana Babaya Bağlanma	223
TOPLUMSAL İLİŞKİLER	226
Ergen ile Ana Baba İlişkileri	226
Ergen-Akran İlişkileri	229
ERGENLİK DÖNEMİNDE SORUN DAVRANIŞLAR	231
Kişilik Sistemi	234
Algılanan Çevre Sistemi	234
Davranış Sistemi	235
Yaşam Boyu Gelişim: Gelişimsel Zorluklar Modeli (Life Span Model - Developmental Challenge Model)	236
İLERİ ERGENLİK VE YETİŞKİNLİĞE GEÇİŞ	239
KAYNAKLAR	241